



ETISK TJEKLISTE

Når borgere kontaktes om folkesundhedsinterventioner

Opmærksomhedspunkterne i tjeklisten på de næste sider kan bruges forud for igangsættelse af folkesundhedsinterventioner i sammenhæng med f.eks. udformning af information, formulering af anbefalinger til borgerne og valg af rekrutteringsmetoder.

TIL REGIONER



DET
ETISKE
RÅD



Den etiske tjekliste er rettet til dig, der er involveret i beslutninger om, hvordan henvendelse til borgerne konkret skal ske i sammenhæng med folkesundhedsinterventioner, f.eks. embedsmænd, sundhedspersoner og politikere.

Tjeklisten kan f.eks. bruges til at kvalificere overvejelser af:

- om man i sammenhæng med en bestemt folkesundhedsintervention så vidt muligt bør stræbe efter at understøtte borgernes mulighed for at **tage reflekteret stilling** til deres eventuelle deltagelse? Eller om man i nogen grad bør benytte **skjult påvirkning** i form af f.eks. automatisk tilmelding eller sproglige virkemidler?
- om de påvirkningsmåder, man overvejer, rent faktisk er egnede til at understøtte reflekteret stillingtagen og/eller fremme folkesundhed gennem skjult påvirkning i forhold til de tilgængelige alternativer?



Formålet med den etiske tjekliste er at hjælpe beslutningstagere med at sikre en etisk forsvarlig påvirkning af borgerne i sammenhæng med folkesundhedsinterventioner, f.eks. kræftscreenings- eller vaccinationsprogrammer. Elementerne i tjeklisten er ikke nye, men listen samler en række væsentlige etiske hensyn med det formål at forenkle og forbedre processen med at kontakte borgerne.

Tjeklisten kan være brugbar i forskellige situationer, f.eks.:

- udformning af informationsmateriale til borgerne
- planlægning, politisk rådgivning og drøftelser om, hvordan borgernes sundhedsvalg bør påvirkes ved konkrete indsatser
- instruktion eller vejledning til sundhedspersonale om deres dialog med borgerne

Læs mere om den etiske tjekliste og de begreber, hensyn og værdier, den inddrager, og se eksempler på dens anvendelse på www.etiskraad.dk/etvenligtskub.

Fagligt grundlag

Hvor sikker er viden om de positive eller negative effekter af interventionen, såvel som effekten af informations- eller rekrutteringsformen?

Er det faglige grundlag for effekterne af en given intervention og af den valgte påvirkningsmåde dårlige, kan det tale for at fremme reflekteret stillingtagen.

Alternativer

Findes der realistiske alternativer, der:

- er mindre indgribende?
- er mere effektive, f.eks. giver ”mere sundhed for pengene”?
- mere permanent kan fjerne årsagen til sundhedsproblemet og dermed begrænse behovet for fornyet intervention?
- medfører større retfærdighed?



Skønnede positive effekter

Fører interventionen til:

- betydelige sundhedsgevinster?
- begrænsning af adfærd, der har væsentlige negative sundhedskonsekvenser for andre?
- øget lighed i sundhed?

Den etiske forsvarlighed af en given påvirkning øges alt andet lige, hvis den sammenlignet med alternativer medfører betydelige positive effekter.



Skønnede negative effekter

Fører interventionen til:

- forudsigelige negative effekter i form af f.eks. risiko for fysisk skade, stigmatisering, sygeliggørelse, diskrimination eller begrænsning af selvudfoldelse?
- krænkelse af integritet, f.eks. indgreb i borgernes privatliv?
- større ulighed i sundhed?
- at vigtige beslutninger træffes på vegne af andre, f.eks. forældre på vegne af børn?
- risiko for at skade borgernes tillid til sundhedsvæsenet?

Den etiske forsvarlighed af en given påvirkning begrænses alt andet lige, hvis den sammenlignet med alternativer medfører betydelige negative effekter.



Reflekteret stillingtagen

I hvilket omfang fremmer eller begrænser interventionen borgernes mulighed for reflekteret stillingtagen?

- Egner rekrutterings- og informationsmåden eller brugen af anbefalinger sig til at fremme reflekteret stillingtagen?
- Er det sundhedsmæssige formål med – og de værdimæssige præmisser for – selve interventionen gennemskuelige for borgerne?
- Er påvirkningsmekanismen såvel som den tilsigtede påvirkning gennemskuelige for borgerne?
- I hvilket omfang kan borgerne antages at være i stand til at udøve selvbestemmelse?
- Hvilke rimelige forventninger kan borgeren have til at få respekteret sin selvbestemmelse i den givne sammenhæng?

Spørgsmålene skal stimulere overvejelser om, hvorvidt de valgte initiativer passer med den ønskede påvirkning af borgerne – dvs. med et ønske om at bruge systematisk skjult påvirkning eller fremme reflekteret stillingtagen.



© Det Ethiske Råd 2016

Læs mere om den etiske tjekliste og de begreber, hensyn og værdier, den inddrager, og se eksempler på dens anvendelse på

www.etiskraad.dk/etvenligtskub

Det Ethiske Råd er et uafhængigt råd, der blandt andet arbejder med etiske spørgsmål, der knytter sig til sundhedsvæsenet.



**DET
ETISKE
RÅD**